

A feladat sorszáma:	13.	Standardszint:	4.
---------------------	-----	----------------	----

A standard(ok), amelye(ke)t a feladattal mérünk:		
Olvasás, az írott szöveg megértése.	Különböző szövegtípusok hangos és néma olvasása.	Törekszik a folyamatos, szöveghű olvasásra. Hibáit felismeri és javítja.
Olvasás, az írott szöveg megértése.	Tájékozódás a szövegben	Képes szövegelemző műveleteket, valamint információkereső technikákat alkalmazni rövidebb terjedelmű szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben.

Olvasd el figyelmesen a szöveget!
LUCA NAPJA
<p>A téli napforduló (ekkor legrövidebb a nappal és leghosszabb az éjszaka), amit ma december 21-én tartunk, régen Luca napjára, azaz december 13-ra esett. Sok népszokás kapcsolódik ehhez a naphoz, ismerjétek meg ezeket, hátha ti is kedvet kaptok a lucaszékéhez vagy a babfejtéshez!</p> <p>Azt talán minden gyerek tudja, hogy egy év 365 napból áll (négyévente pedig eggyel több napból.) Vagyis a Föld ennyi idő alatt kerüli meg a Napot. Egészen pontosan 365 nap 5 óra 48 perc 46 másodperc alatt. Ennek múlását az emberek már Krisztus születése előtt is naptárak segítségével követték nyomon. Az egyik legelterjedtebb naptár Julius Caesar nevéhez fűződik. Ő vezette be a julián naptárt időszámításunk előtt 45-ben, amelyben az év 365 napból állt, és minden negyedik évben beiktattak egy szökőnapot. Ez azonban közel 10 perccel hosszabb időt eredményezett, mint amennyi a Föld tényleges útja a Nap körül. Az eltérés ezer év alatt már nyolc nap csúszást okozott, ami a középkorban egyre nagyobb gondot jelentett (például a tavaszi egyházi ünnepek nyárra estek). Így került sor a naptárreformra, amely XIII. Gergely pápa nevéhez fűződik. Az új naptár 1582. október 4-én, csütörtökön lépett életbe úgy, hogy a következő nap október 15-e, péntek lett. Abban az évben a két dátum közé eső napok kimaradtak, hogy az előző</p>

naptár miatti csúszást helyre tudják hozni. Hazánkban 1587-től számítjuk az időt a Gergely-naptár segítségével.

A korábbi években Luca napjára esett a téli napforduló, vagyis ekkor volt az év legrövidebb nappala, leghosszabb éjszakája. Emiatt gonoszjáró napként tartották számon, amikor a boszorkányok tevékenykednek. A rontás ellen fokhagymával kenték be az az ajtók és az ablakok sarkait, és semmit sem adtak kölcsön. Ez a nap bővelkedik a népszokásokban. A Dunántúlon világító Luca-tököt készítettek. Szemeket, orrot és vigyorgó száját faragtak a kivájt sütőtökökbe, majd a házak ablakai elé tették, és azzal ijesztgették egymást. Sötétedéskor égő gyertyát tettek a Luca-tök belsejébe. A néphit szerint, aki ezen a napon fon, sző, varr, kenyeret süt vagy meszel, azt Luca megbünteti. Ezért az asszonyok igyekeztek betartani a szigorú munkatilalmat. Varrni azért sem volt ilyenkor tanácsos dolog, mert úgy tartották, hogy ezzel bevarrják a tyúkok fenekét, és a következő évben kevés tojás lesz. Ajánlatos volt viszont babot fejteni, hogy a tyúkból kifejtsék a tojást. Napkelte előtt piszkafával bekotortak a tyúkólba, hogy a baromfik jobban tojjanak, és tavasszal elkotoljanak.

Luca estéjén kezdték faragni a férfiak az úgynevezett „lucaszékét,” amit titokban állítottak össze 13 estén át 13 darabból, 9 vagy 13 féle fából. A katolikus hiedelem szerint, aki december 25-én, a karácsonyi éjféli mise után felállt erre a székre, illetve a reformátusok szerint, aki kivitte a keresztútra, és felállt rá, az meglátta, hogy ki a boszorkány. Utána azonban futva kellett hazamennie, és a széket otthon tűzre dobni, mert akit elkaptak a boszorkányok, azt nagyon megkínózták. A menekülő időnyerés céljából gyakran mákot szórt maga mögé, mert a boszorkányok addig nem üldözhatték leleplezőjüket, amíg a mákot fel nem szedegették.

Luca napja „házasságszerző” nap is volt. A lányok 13 fiúnevet tartalmazó cédulát tettek 13 gombócba. Amelyik először jött fel a víz színére a főzés során, abban volt a jövőendőbelijük neve. A cédulákat egyenként el is égethették, és amelyik karácsony estére maradt, az mutatta meg, hogy hívják majd a férjüket. Ólmot öntöttek, hogy megtudakolják, mi lesz a párjuk foglalkozása. Máshol forgácsot tettek a fejük alá, hogy megálmodják a kedves nevét. Szerencsevarázslás céljából a sütésre szánt pogácsák egyikébe pénzt tettek. Úgy tartották, hogy aki azt megtalálja, annak egész évben szerencséje lesz.

Magyarország déli részén, Luca-nap estéjén 3-6 fős Luca-alakoskodó csoportok jártak, akik sötét este fehér ruhába öltözve ijesztgették az ismerősöket. A házról házra járó lucázó gyerekek szalmát vittek a kezükben, letérdeltek az ajtó elé és úgy mondták el bőségvarázsló versüket:

Luca, Luca, kity-koty, tojjanak a tikjok, lúdjok.
Annyi kolbászuk legyen, hogy kerítést lehessen fenni.
Annyi csibéjük legyen, mint égen a csillag.
Annyi zsírjuk legyen, mint kútban a víz.

Luca napján ültették a gazdasszonyok a „mágikus erejű” lucabúzáát, amely karácsonyig kizöldült, és piros szalaggal átkötve került az ünnepi asztalra. Megmutatta a várható termés minőségét, és egyben a vetőmag kipróbálását is szolgálta. Karácsony után az állatoknak adták, hogy megőrizték egészségüket, elősegítsék szaporodásukat.

Sokfelé hagymakalendáriumot is készítettek. Egy hagyma 12 levelébe só tettek. Mindegyik egy hónap időjárását mutatta meg. Amelyik hagymahéjban a só megvizesedett, az az általa jelölt hónap csapadékosságát mutatta. Amelyikben viszont nem volt víz, azt jelentette, hogy az a hónap száraz lesz.

(Baksa Brigitta összeállítása; <http://folyoiratok.ofi.hu/mikkamakka/luca-napja-december-13>)

A) Karikázd be azokat a képeket, melyek valamilyen módon kapcsolódnak a Luca-napi hiedelmekhez, népszokásokhoz!

B) Keresd meg a szövegben, és olvasd fel a bekarikázott képekhez tartozó mondatokat!



a

b

c

d

e

f

Összesen:

pont

Javítási útmutató

A)		
a) hagyma	a	1
b) fokhagyma	b	1
c) pogácsa	c	1
d) más	d	1
B)		
e) Hangos olvasása többnyire szöveghű, pontos. Hibáit felismeri és javítja.	e	1
f) Tájékozódik a szövegben, az információkat megtalálja.	f	1
Összesen:		6 pont

Képek forrása:

shutterstock_510672382

shutterstock_449674672

shutterstock_116316463

shutterstock_447988579

shutterstock_345000392

shutterstock_320209559

shutterstock_43558558